

Nr 36

Utlåtande i anledning av väckta motioner om arbetsvärdering inom den statliga sektorn.

I de till allmänna beredningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 461 av fru *Hultell m. fl.* och II: 586 av fru *Kristensson m. fl.* hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning i vilken i motionen berörda förhandlingsparter är företrädna med uppgift att undersöka dels frågan om arbetsvärderingsmetodens tillämpbarhet inom den statliga sektorn och dels, om utredningen ger anledning därtill, utarbeta förslag om arbetsvärderingssystem.

Motionärerna anför att arbetsvärderingens syfte är att analysera befattningarnas innehåll i fråga om arbetsuppgifter och kvalifikationskrav. En sådan analys borde utföras av representanter för båda förhandlingsparterna så att arbetsmarknadens parter från början tillförsäkrades sådant inflytande att den systematiska arbetsvärderingen inte kan komma att bli något ingrepp i den fria förhandlingsrätten. Hela vårdområdet skulle kunna dra stora fördelar av en klar och objektiv arbetsvärdering. Att definitioner och värderingar på detta område bleve klart uttalade ligger såväl i det allmännas som i arbetsmarknadsparternas intresse, varför det synes angeläget att utredningen som en av sina första uppgifter analyserade de olika vårdbefattningarnas innehåll och kvalifikationskraven för befattningssinnehavarna.

Motionärerna finner det utomordentligt värdefullt att få frågan om arbetsvärderingsmetodens tillämpbarhet inom den statliga sektorn utbredd. Om utredningen ger anledning därtill, bör den fullföljas med förslag till arbetsvärderingssystem.

Yttranden över motionerna har efter remiss inkommit från statskontoret, statens avtalsverk, SACO, TCO, LO, Statstjänstemännens riksförbund och Svenska hälso- och sjukvårdens tjänstemannaförbund (SHSTF).

Statskontoret framhåller att en preciserad och enhetlig beskrivning av såväl befattningar som med dessa förenade arbetsuppgifter underlättar urvalet av för befattningarna lämpad personal vid rekrytering och utbildning av personal. För statskontorets verksamhet inom organisationsområdet skulle även en befattningsprecisering vara till gagn, enär en entydigare beskrivning av de skilda befattningarnas arbetsmässiga innehåll härigenom uppnås. Statskontoret anser sålunda i likhet med motionärerna att frågan om tillämpning av arbetsvärdering inom den statliga sektorn är av betydande vikt.

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 11 saml. Nr 36

Eftersom vissa myndigheter redan nu tillämpar arbetsvärdering, synes behov av samordning finnas för att skapa ett för statsförvaltningen enhetligt system. Statskontoret skall under innevarande år börja med utredningar rörande den personaladministrativa verksamheten inom statsförvaltningen, varvid förevarande frågor även kommer att uppmärksammas. Med hänsyn härtill torde enligt statskontorets mening någon ytterligare åtgärd i ämnet nu inte vara påkallad.

Avtalsverket anför:

Såväl på den allmänna marknaden som inom den statliga sektorn studeras på olika håll problem rörande arbetsvärdering. Ett påtagligt resultat av denna verksamhet utgör den befattningsnomenklatur för tjänstemän som gemensamt utarbetats av Svenska Arbetsgivareföreningen, Svenska Industri-tjänstemannaförbundet, Sveriges Arbetsledareförbund och Handelstjänstemannaförbundet. Denna användes bl. a. vid de lönestatistiska bearbetningar som årligen genomföres av var och en av de nämnda organisationerna och användes även inom andra områden, bl. a. av vissa statliga verk.

Sedan slutet av år 1965 undersöker avtalsverket i samarbete med personalorganisationerna möjligheterna att inom den statliga sektorn tillämpa den form av arbetsvärdering som befattningsnomenklaturen innebär. Undersökningen avser härvid även att klarlägga vilka eventuella utbyggnader av nomenklaturen som kan behövas för att denna skall kunna tillämpas i erforderlig utsträckning på det statliga området. Syftet är att nomenklaturen, om undersökningarna av tillämpbarheten skulle ge positivt resultat, skall bilda underlag bl. a. för att jämföra hur till art och svårighetsgrad likvärdiga arbetsuppgifter betalas på den statliga och på den allmänna marknaden liksom inom det statliga områdets olika delar. I sammanhanget må erinras om att den i oktober 1965 tillsatta avtalsstatistikkommittén har till uppgift att utreda frågan om uppläggnings- och statistiken av det för de statliga löneförhandlingarna erforderliga utrednings- och statistikarbetet.

Genom nämnda utredningsarbete och de undersökningar beträffande arbetsvärdering som kan komma att aktualiseras i samband därmed är enligt avtalsverkets mening det av motionärerna ställda utredningskravet i allt väsentligt tillgodosett.

SACO återoppar vad som anförts i yttrande över motion II: 593 år 1962 och avstyrker motionen samt tillägger att frågor rörande arbetsvärdering bör lösas mellan arbetsmarknadens parter. Även TCO ansluter sig till denna uppfattning och hävdar att de avtalslutande parterna bör utvidga befattningsnomenklaturen, där ett inslag av arbetsvärdering finns, så att den omfattar hela den statliga sektorn.

LO återoppar ett yttrande av statstjänarkartellen som framhåller att frågan om arbetsvärdering bör betraktas som en fråga mellan parterna på arbetsmarknaden. Då fr. o. m. 1966 samtliga statsanställda erhållit en med övriga anställda på arbetsmarknaden jämställd ställning ur arbetsrättslig och förhandlingsrättslig synpunkt har det blivit än mer naturligt att till den statliga marknaden parter helt överlämna frågorna om och arbetet med värdering av arbetsuppgifterna hos staten. Statstjänarkartellen anser där-

för att motionärernas förslag om tillsättandet av en utredning inte skall föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Statstjänstemännens riksförbund anför att det är synnerligen angeläget att en objektivt sett rättvis lönesättning kommer till stånd inom hela den statliga sektorn. Skulle utöver det arbete som bedrivs för att undersöka förutsättningarna för att tillämpa befattningsnomenklatursystemet på statliga tjänster utredningar erfordras för att utröna arbetsvärderingsmetodens tillämpbarhet inom det statliga området ställer sig förbundet helt positivt härtill. Kommer sådana utredningar till stånd förutsätter förbundet att statstjänstemännens fyra huvudorganisationer bereds tillfälle att deltaga i utredningsarbetet.

SHSTF framhåller att förbundet liksom flertalet andra arbetstagarorganisationer alltid varit positivt inställt till arbetsvärdering och liksom TCO anser att en riktig värdering av tjänstemannarbetet är av fundamental betydelse. Förbundet har i likhet med motionärerna stort intresse av att en klar och objektiv arbetsvärdering kommer till stånd inom vårdområdet. Inom Göteborgs stads sjukvårdsstyrelse gjordes under 1964 ett försök till en arbetsvärdering rörande vissa sjuksköterskors arbetsuppgifter. Metodikerna i mätinstrumentet hade otvetydigt sina stora brister, men var dock i all sin ofullkomlighet ett första spirande försök att komma till rätta med analyser av arbetsuppgifter inom sjukvårdsområdet. Förbundet tillstyrker motionerna.

Utskottet

I motionerna hemställes om utredning om tillämpbarhet av arbetsvärdering inom den statliga sektorn.

Utskottet behandlade vid 1962 och 1964 års riksdagar motioner beträffande utredning om en systematisk arbetsvärdering inom den statliga verksamheten. Därjämte behandlade andra lagutskottet motioner om arbetsvärdering vid 1951, 1960 och 1961 års riksdagar. Motionerna lämnades utan åtgärd av riksdagen.

I utlåtandet nr 33/1962 åberopades vad andra lagutskottet anfört i utlåtandet nr 59/1960, innebärande i huvudsak att viss arbetsvärdering ehuru av mer schematisk än systematisk karaktär då förekom bl. a. i form av revision av tjänsteförteckningar och förhandlingar om lönegradsplaceringar, att de resultat som kunde uppnås med arbetsvärdering inte borde överskattas, samt att lämpligheten av åtgärder som kunde tolkas som ett ingripande i den fria förhandlingsrätten kunde ifrågasättas. Utskottet fann att ej heller motionärernas förslag om utredning under medverkan av förhandlingsparterna utgjorde någon omständighet som borde föranleda riksdagen att ändra ståndpunkt. Denna innebar att sådana åtgärder kunde tolkas som ett ingrepp i den fria förhandlingsrätten, vartill riksdagen ej borde medverka. I

1964 års utlåtande (nr 4) hänvisade utskottet till utlåtandet nr 33/1962 och fann ej heller då skäl att förorda ett ändrat ståndpunktstagande från riksdagens sida.

Av yttrandena över detta års motioner framgår att statskontoret i samband med utredningar rörande den personaladministrativa verksamheten kommer att uppmärksamma frågor om arbetsvärdering. Även avtalsverket utreder frågor om arbetsvärdering, då verket i samarbete med personalorganisationerna undersöker möjligheterna att inom den statliga sektorn tillämpa den form av arbetsvärdering som befattningsnomenklaturen för tjänstemän innebär. Undersökningen syftar till att nomenklaturen skall bilda underlag bl. a. för en jämförelse av hur till art och svårighetsgrad likvärdiga arbetsuppgifter betalas inom det statliga området olika delar.

TCO, Statstjänstemännens riksförbund och LO har betonat betydelsen av befattningsnomenklaturen och ett införande av denna även på det statliga området. SACO, TCO och LO avstyrker dock motionerna med hänvisning till att frågor rörande arbetsvärdering bör betraktas som en förhandlingsfråga mellan arbetsmarknadens parter.

Utskottet anser att frågan om arbetsvärdering på det statliga området avsevärt förts framåt sedan utskottet senast behandlade motioner i ämnet, då statliga myndigheter såsom statskontoret och avtalsverket igångsatt eller planerar att inom kort påbörja utredningar eller undersökningar av problem med anknytning till arbetsvärdering. Då härtill kommer att avtalsverkets undersökningar bedrivs i samarbete med personalorganisationerna, finner utskottet att motionärernas utredningskrav i huvudsak kan anses tillgodosedda.

Utskottet hemställer därför,

att motionerna I: 461 och II: 586 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sörlin*, Hellebladh*, Eric Gustaf Peterson, Oscar Carlsson, Hedlund*, fru Hultell, herr Wååg och fru Diesen;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herr Skoglösa, fru Jäderberg, herrar Rimås, Wikner, Nilsson i Bästekille, Andersson i Örebro, Johansson i Växjö, Nilsson i Agnäs, Hansson i Piteå och Hugosson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.